

“No es pot viure en un cicle de violència i d'odi eternament”

Dill, 13/11/2017 per Catalunya Religió

(Laura Mor -CR) La República Democràtica del Congo viu “una treva intermitent”. La pau només serà possible amb el compromís conjunt del govern i de la població. Així ho defensa el pare **Aurélien Rukwata** quan li preguntem per la situació d'inseguretat al seu país. És el director de Justícia i Pau a la diòcesi de Butembo i aquests dies ha visitat Barcelona amb motiu de la jornada '[El preu del nostre consum: explotació humana i devastació ambiental](#)', organitzada per Justícia i Pau de Barcelona en el marc de la campanya [#ConflictMinerals](#).

“Després de la independència de 1960 podem dir que el país no ha tingut mai una treva o una pau durables”. Entre 2014 i 2016 la ciutat de Beni, a l'est del país, va viure episodis terribles que van provocar més de 1.200 morts: “Va ser el cim d'una barbàrie que venia de lluny”. Rukwata apunta que el procés de reconciliació està encara per fer perquè “mai s'han conegut els vertaders assassins”. Les darreres setmanes hi ha hagut nous atacs i desenes de persones han estat assassinades a cop de matxet als carrers de Beni.

Quina actitud proposa davant de l'absurd? L'Abbé Aurélien utilitza sovint la paraula 'poursuivre' que significa 'perseguir' o 'continuar' i que lliga amb la perseverança. “La construcció de la pau és un procés, no hi podem arribar de cop. No ens podem aturar creient que ja hi som, cal tenir coratge i continuar allò que s'ha començat perquè doni fruit”. Amb ell hem conversat sobre governança, sobre conflictes i reconciliació, però també sobre el compromís dels cristians. Creu que una pau durable només serà possible si la població s'hi compromet.

“Seria ingenu dir que tenim una solució màgica”, assegura. “Mirem d'avançar progressivament”. Considera que “el veritable camí cap a la pau és la conversió de l'home perquè si creiem en Déu sabem que els altres són els nostres germans i germanes”.

“Cal crear un marc favorable a la pau”

Però Rukwata sap que amb la pregària i la consciència no n'hi ha prou. Fa falta un compromís més explícit, tangible: “Cal crear un marc favorable a la pau. En aquest cas el marc depèn de l'estat. Aquí cal parlar de la població i de la forma de governar. I a casa nostra això falla i nodreix la inseguretat. Quan el govern viu desconnectat de la població, la població se sent abandonada: neixen grups armats, la corrupció creix i les injustícies s'instal·len.”

Les dificultats perquè aquesta pau sigui real i durable són ben presents. Repassem amb ell el llistat de factors d'inseguretat. Per començar parla de “conflictes per les terres” i explica com “la gent es veu obligada a abandonar casa seva i a instal·lar-se a la ciutat on no tenen treball ni ocupació”. Un bon caldo de cultiu. “Són lliures d'anar a crear més inseguretat. El conflicte de la terra alimenta aquesta inseguretat”.

També situa “l'absència de lideratges” entre el cos estatal. “Hi ha molts grups armats que només sembren la desolació i la violència per allà on passen. Són conseqüència de l'absència de governança”. Als grups armats s'hi sumen moltes persones aturades. Tenen formació, però no hi ha feina: “Són candidats a ser reclutats pels grups armats per poder sobreviure. Els hi prometen uns dòlars i prenen les armes”.

I la manca de serveis socials de base clama al cel: “No hi ha educació, no hi ha serveis sanitaris d'atenció primària, no hi ha electricitat, ni aigua potable, ni urbanització...”. Es tracta d'un país molt extens –després d'Argèlia és el segon país més gran de l'Àfrica–, però no compta amb infraestructures suficients. No hi ha carreteres que facin possible desplaçar-se en cotxe i, segons Rukwata, “això fa que la cohesió social sigui difícil”.

“El meu país és un escàndol geològic!”

Com a contrapartida hi ha la fusta, el petroli i l'aigua, que se sumen als recursos minerals de què disposa la República Democràtica del Congo: “El meu país és un escàndol geològic!” exclama Rukwata. Assegura que “hi ha zones del país que ningú mai no ha trepitjat” i que això comporta molta riquesa per descobrir. Però són recursos naturals que, lluny de ser una font de finançament, els porta molts problemes. “Sobretot per la lluita dels països veïns que els volen controlar”, explica.

Com es podria revertir aquesta situació i fer que aquesta riquesa serveixi a la millora de la població? “És un procés molt llarg. Per tal que els recursos naturals no siguin més un factor d'inseguretat i de violència, cal refundar l'estat”. En concret demana iniciar un procés democràtic, amb unes eleccions. “D'aquesta manera les autoritats serien legítimes i legals”. Rukwata defensa que així “han de retre comptes al seu poble, i no per les armes ni per països estrangers”. D'aquesta manera, diu, “no deixarien que els recursos naturals fossin origen de conflicte sinó un factor de desenvolupament”.

Quin ha de ser el paper de la població?

També fa una crida als congolesos, a la gent del carrer: “Cal que la població assumeixi el seu rol, cal que prengui consciència, ha de ser formada, educada i acompanyada perquè sàpiga reivindicar pacíficament els seus drets i alhora

acomplir les seves obligacions. El poble no només té drets sinó que també té deures.

En aquest sentit, li preguntem com la fe el mou a participar en l'espai polític, a denunciar la violència. S'imagina una Església sense compromís? “No puc separar la meva fe del compromís social. És impossible. Crist ha vingut a salvar-me no només en esperit, sinó també el meu cos. M'ha vingut a salvar totalment”, assegura. Per a ell, el missatge de Jesús “no només ensenya una religió teòrica sinó una religió que ajuda a millorar la societat i a desplegar la meva dignitat”.

Insisteix que “hi ha un lligam fonamental entre la fe cristiana i el compromís social” i afirma que “el cristià que no es compromet socialment és un cristià a mitges”. La seva aposta és “treballar per no oprimir aquesta dignitat que Déu ens ha donat creant-nos a la seva imatge”. És a dir, comprometre's socialment per “millorar les condicions de vida de manera que la persona pugui viure dignament”.

El Fòrum de pau a Beni

Ara fa un mes, la comissió diocesana de Justícia i Pau de la diòcesi de Butembo-Beni, que dirigeix Aurélien Rukwata, ha organitzat un fòrum per fomentar el diàleg i la cultura de la pau. Amb el suport de la comunitat internacional, han generat un espai de formació i de presa de consciència: “Cada cop que ens preguntem què fa l'estat per mi, ens hem de preguntar què faig jo pel meu país”.

La trobada ha generat una reflexió conjunta per provocar que “cadascú estigui disposat a lluitar per la pau”. Això passa per veure el mal que s'ha produït i prendre consciència del rol de la societat civil. “Tothom té necessitat de la pau, perquè la pau està lligada a la naturalesa de l'home”. També els líders religiosos i comunitaris s'hi han compromès.

“El perdó fa que la vida de demà sigui possible”

Més enllà del fòrum, la feina de Justícia i Pau continuarà “amb programes de ràdio, campanyes i amb tots els mitjans que ens permetin interpel·lar i formar la consciència del poble”. Han proposat espais de diàleg, però: com es pot dialogar amb la persona que ha matat el teu germà?

“No es pot viure en un cicle de violència i d'odi eternament, cal sortir-ne en algun moment, cal acordar el perdó”. Es disculpa per dir-ho de forma tan planera, perquè és conscient que el perdó no s'acorda així de fàcil. “El perdó arriba en primer lloc de Déu, és un do. Sense aquest perdó no podem viure”.

Subratlla la necessitat d'interpel·lar la persona que ha provocat el dolor, el responsable de la ferida. Per una banda, “cal que sàpiga el mal que ha fet a la víctima”. I, per una altra, “cal assegurar que el mal no es tornarà a produir” i, per tant, que la víctima respongui sempre amb el bé. “El perdó fa que el demà sigui possible. Sense aquest perdó s'aixeca una barrera i només es podrà viure en un cicle de la violència”.

En qualsevol cas es tracta de buscar “espais de diàleg franc i sincer”. Creu que el diàleg no es pot forçar: “El perdó no s'imposa, cal ajudar i acompanyar, però cal un diàleg franc que permeti confiar en l'altre”. I hi afegeix: “La pau és un procés i cal acompanyar-lo amb tots els mitjans i amb la pregària”.

“L'esperança cristiana ens sosté”

En aquest context, li hem preguntat quin lloc ocupa l'esperança cristiana. “Al nostre país es dona la paradoxa que hi ha molts cristians i que hi ha també molta violència. No és just”. Rukwata explica que la RDC és “un país essencialment religiós.” Un 60% de la població es considera catòlica i un 80%, cristians.

Rukwata apel·la a “la santedat de vida” i també diu que “els cristians són persones que porten l'esperança de l'Església, són persones que lluiten per la victòria del bé sobre el mal, de la vida sobre la mort”. Així mateix entén com “amb la nostra fe cristiana, la violència i l'absència de seguretat en cap cas no haurien de tenir l'última paraula”.

Com a capellà, predica que “per molt llarga que sigui la foscor de la nit, el dia finalment s'aclarirà i veurem dissipar aquesta situació dramàtica que oprimeix la dignitat de la persona”. Afirmar que “el patiment pel que hem passat al Congo és tan immens que sense la fe no existiríem pas”. I conclou: “L'esperança cristiana ens sosté moltíssim i ens dóna coratge per denunciar els combats i esperar que torni la llum”.

Tres missatges per a Europa

Com podem contribuir a aquesta pau global des d'Europa? Què demanaria els ciutadans europeus? A aquesta pregunta Rukwata contesta assegurant que la gent ja els ha ajudat prou. “Figureu-vos: des de 1960 que tenim la independència! Fa més de cinquanta anys que som independents! Fa més d'un segle que hem estat evangelitzats. No puc dir que Europa no hagi fet res: ja ho ha fet”.

En canvi, sí que s'aventura a fer una petició concreta en l'àmbit polític. “Europa ha de donar un missatge clar a tots els dictadors, sense exclusió, sense negligència. Europa no es pot acostumar a venir com un bomber a apagar el foc, sinó a prevenir el foc”. En concret assegura que és un crim i que cal denunciar “tots els dictadors que prefereixen robar els diners a l'Àfrica i guardar-los en bancs europeus”. Demana “un missatge d'Europa digne, coherent i civilitzada”.

Enllaça el seu discurs amb els fluxos migratoris creixents: “La gent no se'n surt, de viure a l'Àfrica: han de deixar el seu país per procurar-se menjar, sanitat, educació pels fills i per si mateixos. I creuen que Europa és el Dorado, el paradís”. Considera que això no passaria “si els dirigents africans poguessin donar aquestes condicions a l'Àfrica”.

Llança un segon missatge: “Europa no pot tolerar un sol segon més que es llueixin béns obtinguts per la sang dels innocents”. Es refereix als minerals provinents de conflictes armats. Aquí assenyala com “la llei sobre la traçabilitat dels minerals era beneficiosa” i demana que “Europa sigui molt més coherent i refusi categòricament els minerals de sang”.

I finalment recorda que com “a dia d'avui hi ha nens que no van a l'escola perquè els seus pares han estat assassinats o perquè han esdevingut pobres com a conseqüència de la inseguretat”. Creu que l'educació i la sanitat “són dues urgències que ens fan recórrer malauradament a Europa”. Considera que aquest recurs “és per a la població, no per ajudar els individus” perquè “cal una ajuda estructural que pugui remetre el país al camí de la bona governança i la bona gestió”.